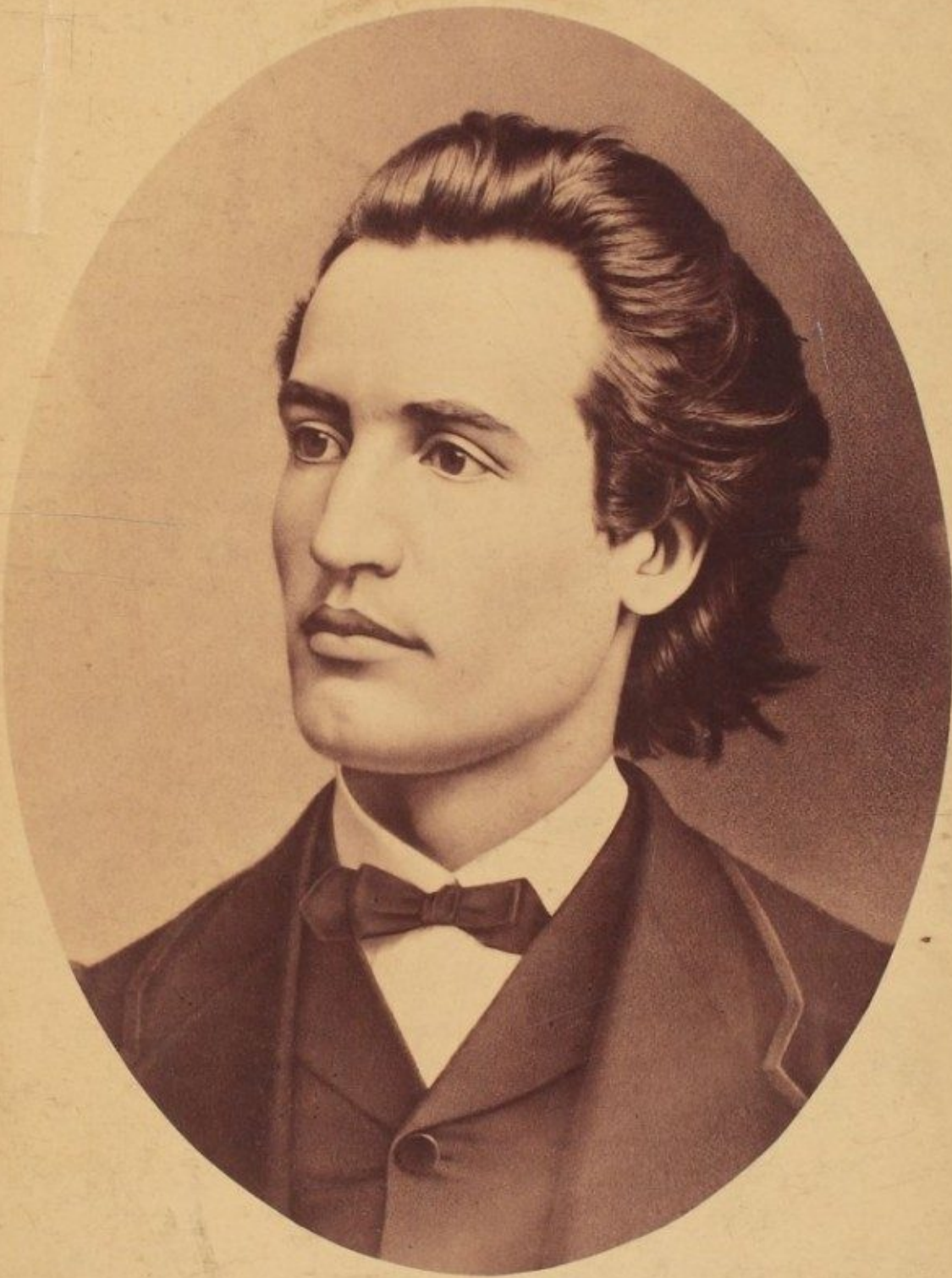

**[„NEVOIND A FI VICTIMA
LEGII”] – de Mihai Eminescu
[21 februarie 1882]**

M. Eminescu de Mari

Bernhard Brandt

JASSY.

Nevoind a fi victima legii ad-hoc votate pentru garantarea secretului profesional (!), d. M. Kogălniceanu, în partea a II-a a scrierii asupra Cestiunii dunărene, care tratează conflictul său cu guvernul d-lui Brătianu, nu se mai poate servi de alte acte confidențiale ce relatează convorbirile și opiniile diplomaților străini, ci e mărginit în argumentarea sa de-a se ține de actele publicate deja de d-sa, de d. Kallimach – catargiu, de d. Boerescu însuși.

Acte nouă nici nu ni se par de nevoie. D. Kogălniceanu prea cunoaște cestiunea Dunării în toată începătura și în toate amănuntele ei pentru ca să nu se întrevadă pretutindenea ceea ce știe d-nialui și ceea ce nu ne comunică.

Natura și fazele acestui conflict sunt cunoscute. Tractatul de la Berlin, art. 55, zice clar:

Regulamentele de navigațiune, de poliție fluvială și de supravegheare de la Porțile de Fier pân' la Galați vor fi elaborate de Comisia Europeană, asistată de delegații statelor țarmurene.

Nicăiri nu e vorba de Comisie Mixtă de riverani, nicăiri de-o preponderanță a Austro-Ungariei în o asemenea comisie, nicăiri de prezidiul ei perpetuu și precumpănitor. Soluțiunea indicată prin Tractat pe de o parte, prin dreptul ginților pe de alta e că: regulamentele se elaborează, de Comisia Europeană; se aplică de riverani; aplicarea se supraveghează de Comisia Europeană.

Aceasta nu e numai soluțiunea indicată de Tractat; ea este susținută de chiar baronul Haymerle, în ședința de la 2 iulie 1878 a Congresului (Protocol no. 11), în care răposatul cancelar a propus ca un comisar delegat de Comisiunea Europeană să privegheze executarea acestor reglemente, sperând poate că acest comisar va fi pururea cel austriac.

Însă în 1879 încă, pe când d. Kogălniceanu era ministru de interne, prinde de veste că Austro-Ungaria, care urmărește de

atâta timp supremația pe Dunăre, caută a smulge de la puteri concesiuni în privirea aceasta, mai cu seamă dreptul de supravegheare a navigațiunii. O depeșă vagă și întunecoasă a d-lui Bălăceanu din Viena dă a înțelege că, dacă guvernul român nu se va uni cu vederile guvernului imperial, acesta se va adresa aiurea... la Sofia, presupunem, promițându-se Bulgariei că reședința inspectoratului general de supravegheare va fi la Rușciuc, în detrimentul Giurgiului.

În decembrie 1879 Comisia Dunăreană întrunindu-se, stabilește că, prin art. 55 al Tractatului, are dreptul și datoria de-a elabora reglementele în chestiune; decide a însărcina un comitet cu elaborarea unui anteproiect ca bază a discuțiunii; ca acest anteproiect să fie conform Tractatului de la Paris; ca în comitet să nu ia parte decât neriverani.

Aci intervine un incident curios.

D. baron de Haan, delegatul Austro-Ungariei, votează propunerea ca neriveranii să elaboreze anteproiectul; intră în calitate de neriveran în comitet, și...?. Și vine apoi c-un anteproiect în care Austro-Ungaria e prefăcută în riverană, ba în arhriverană chiar, căci cere prezidiul permanent și vot preponderant.

În iunie 1880 se respinge anteproiectul, întâi pentru că nu prevede hotărâtor libertatea de navigațiune, apoi pentru că Austria, nefiind riverană, nu poate face parte dintr-o comisie de riverani și se admite a se chema delegații statelor riverane (Serbia și Bulgaria) pentru ca, împreună cu Comisia Europeană, să elaboreze reglementele la care-i îndatorează art. 55. În cursul dezbaterilor d. colonel Pencovici, delegatul român din Comisia Europeană, fusese însărcinat a reprezenta, ca pe niște idei ale sale personale, nu ale guvernului central, următoarele puncte: libertatea completă a navigațiunii; comisia de supravegheare a aplicării reglementelor să fie compusă numai din riverani (România, Serbia, Bulgaria). Aceste idei sunt susținute în două memorii

pe cari d. Boerescu le comunică, la 23 iunie, miniștrilor plenipotențiarilor din străinătate, c-o circulară în care se zice următoarele:

Vă trimit două memorii... numai pentru uzul d-voastră personal. Ședințele Comisiunii au să fie la începutul lui noiembrie. Numai dară la acea epocă-au să se pună în discuțiune chestiunile de cari tratează memoriile. Până atunci însă este bine ca terenul să fie preparat...

Căutați să susțineți ideile din aceste memorii sau să le sugerați când ele nu se vor produce spontan. Se înțelege că ar fi de prisos de-a provoca pe acele cari știți de mai înainte că nu au să fie acceptate.

Cu modul acesta (?) vom ști dacă la timpul oportun vom avea perspectiva de a avea majoritatea în favorul lor în sânul Comisiunii.

Vă voi fi recunoscător dacă 'mi veți comunica impresiunile d-voastră și rezultatul practic ce gradat ați putea obține.

Aceasta e deci singura instructivă instrucțiune dată de d. Boerescu reprezentanților noștri din străinătate: „ Sugerați ideile colonelului Pencovici”

D. Kogălniceanu, care simte că Austria nu așteaptă, ca d. Boerescu, începutul lui noiembrie, că lucrează din răputeri pentru a obține concesiuni în favorul ei, sfătuiește pe ministrul nostru de externe să se explice franc și leal cu cabinetul din Viena:

Nu trebuie să așteptăm pân' la noiembrie spre a lua o atitudine pronunțată. Adunarea Comisiunii nu va fi decât o formalitate pentru a regula otărârea europeană pe care Austria caută a o obține de pe acum... Ar trebui a ne explica cu cabinetul din Viena, a-i spune că România nu poate primi ca Austro-Ungaria să ia parte în Comisia riverană, pentru că nu e riverană. Austria lucrează pe lângă puteri; ea voiește a

câștiga Bulgaria și Serbia la cauza sa... Trimiteți instrucțiuni clare și pozitive! Nu așteptați întrunirea Comisiunii pentru a vă pronunța, căci până atunci poate totul să fie regulat între puteri...

Se cere să spunem franc ce voim noi, să ținem pe lângă toate cabinetele același limbaj, aceeași atitudine. România va fi ascultată; pe proiectul ei se va face discuțiunea.

Mi-ați cerut opiniunea mea? Iat-o. Să facem să triumfe soluțiunea ce-a pus-o înainte Austria însăși, baronul Haymerle la Berlin. Tractatul de la Berlin nu prevede comisie riverană... Este mai bine să nu fie deloc comisie de state riverane și în locul ei să fie însăși Comisia Europeană care să redige și să supravegheze regulamentele de navigațiune până la Porțile de Fier. Astfel fiecare stat riveran ar putea aplica pe teritoriul său regulamentele promulgate de către Comisia Europeană și-n fiecare an Comisia Europeană ar delega un comisar însărcinat a supraveghea executarea.

Această soluțiune, v-o mai repet, a fost prezentată de baronul Haymerle în Congres. Vedeți protocolul unsprezece!

Ce răspunde la aceasta d. Boerescu?

Că d-sa nu a găsit această opiniune rostită în protocolul unsprezece.

Dar atrage atențiunea asupra cestiunii cabotajului, care e cea mai importantă pentru noi. Oare Comisiunea Europeană nu va păstra cumva dreptul cabotajului pentru toate națiunile? Nu va lipsi pe statele riverane de el?

Bine, zice d. Kogălniceanu – de cabotaj e vorba? Să zicem așadar cabinetelor pe lângă cari suntem acreditați:

„ Rogu-vă interesați-vă de chestia Dunării, apărați-ne de pretențiunile Austriei, care vrea să fie riverană unde n-are palmar de pământ. Drept recunoștință... o să vă escludem

pavilioanele voastre de la navigațiunea pe Dunăre”

Guvernul susține libertatea navigațiunii pe Dunăre și în același timp rezervă cabotajul pentru statele riverane? Cum se pot concilia aceste două principii contrarii?

întreabă d. Kallimach – catargiu și adaogă:

În Londra am pierde toate simpatiile. Presa engleză afirmă deja prea mult că politica noastră este cu totul înfeodată celei germane... Occidentul nu va mai pune nici o bază pe noi.

Ce răspunde d. Boerescu la aceste întâmpinări atât de substanțiale ale ambasadurilor săi?

Un general, înainte de-a începe bătălia, trebuie să sondeze terenul și să pregătească apărarea sa. Avem rațiuni numeroase de-a nu procedee pentru moment alminterea decât v-am indicat. N-aveți nevoie de-a lovi pe nimeni, nici pe Austria. Ce spuneți în privința cabotajului este atât de puțin adevărat că Anglia, în tractatul ce a încheiat anume cu noi, a recunoscut dreptul acesta de cabotaj. Țineți-vă dar de instrucțiuni !

De cari instrucțiuni să se țină? De nota alăturată la memoriile d-lui Pencovici? Aceste memorii erau în contra rezervării cabotajului, pentru libertatea deplină a Dunării?

De aci înainte se încurcă trebile. Miniștrii noștri plenipotențiar nu mai văd nimic clar; simt numai că Austria câștigă teren; că pe ei nici-i crede cineva, nici-i ia în serios, că străinătatea presupune cumcă guvernul din București e pe sub mână în înțelegere cu Austria.

Sub cuvintele cele mai dulci, zice d. Kogălniceanu, mi se arăta un dureros scepticism în privința otărării guvernului nostru de-a apăra Dunărea în contra pretențiunilor cabinetului din Viena. Suntem încredințați, i se zicea, că ceea ce d-voastră ne spuneți despre îngrijirea ce se manifestă, în România, de-a vedea Dunărea pusă în sfera unei influențe

esclusive, este o dreaptă preocupare a țării și corespunde ideilor și simțimentelor d-voastră proprii. Dară guvernul d-voastre oare tot așa privește cestiunea? Limbajul d-voastre nu-l țin unii din colegii d-voastre! Unde aveți reprezentanți i-are și Franța; ei bine, miniștrii noștri ne raportează că pe lângă alte cabinete nu se ține tot limbajul ce-l țineți d-voastră.

Ba i se dădea a pricepe că se știe pozitiv că Viena și Bucureștii se înțeleșese, că existau angajamente și că, dacă aceste se negau, erau spre a liniști șovinismul român. Mai mult. În Comisiunea Mixtă baronul de Haan zicea d-lui Pencovici:

Aceasta e opiniunea d-tale, nu a guvernului d-tale.

Ba la finele anului 1880 i-a zis:

Sunt în pozițiune de-a afirma și dovedi că guvernul român va primi Comisia Mixtă.

Nu cumva cuvintele baronului de Haan au rămas necunoscute cabinetelor europene? În sfârșit, dintre miniștrii plenipotențiarilor români își ia unul inima-n dinți și întreabă să i se răspundă deslușit:

1. a) Guvernul vrea ori nu Comisia Mixtă?
2. b) Vrea în comisie, pe lângă, riverani, numai pe Austria ori și o altă putere mare?
3. c) Este pentru dreptul de apel în toate cestiunile, ori numai în unele, și în cari anume? Nici un răspuns.

Reprezentantul nostru – răspunde d. Boerescu – nu are nevoie de instrucții. Pentru ca guvernul să aibă idei definitive trebuia să cunoască mai întâi terenul...

De ce această nehotărâre, această duplicitate, această tăcere? Nu mai relevăm cenzurile aplicate d-lui Kogălniceanu și d-lui Kallimach – catargiu; ele sunt descrise în cartea de față și

nu apărarea acestor oameni de stat e ținta dării noastre de seamă. O fac ei înșiși mai bine decât noi.

De ce dar toate întârzierile, toată neclaritatea, tot șiretlicul, toată simularea de a pipăi pulsul puterilor? De ce?

Pentru că – afirmă categoric d. Kogălniceanu – ministerul din Viena păstrează scrisori autografe ale d-lui Boerescu, prin care acesta acceptă Comisiunea Mixtă, scrisori pe cari nu le publică, pentru că nepublicarea [î]i rapoartă mai mult decât publicarea. Partea a doua a interesantei scrieri a d-lui Kogălniceanu se încheie cu afirmarea că, deși d-sa, țara, ministrii [î]și fac iluzii, Dunărea e pierdută. Comisiunea Mixtă, primită de toate puterile, de România însăși, este... rezolvarea cestiunii în favorul Austriei. Fie ca toți membrii Comisiei Mixte să aibă dreptul de-a apela la cea Europeană; fie ca votul preponderant să fie înlocuit, (după d. Barrere) prin votul unui delegat al Comisiei Europene; fie acest delegat numit după alfabet ori prin sorți; schimbe-se acesta din an în an ori tot la șase luni, faptul pozitiv este că Austro-Ungaria a dobândit în apele române poziția de stat riveran pe care-o urmărea fără succes de douăzeci și cinci de ani încoace.

Fără îndoială din toate reiese aceasta că, întru cât s-atinge de campania d-lui Kogălniceanu în contra politicei esteriore a guvernului actual, nicideată om politic n-a strivit pe adversarii săi în modul în care-a făcut-o d-sa. Fără îndoială buna dreptate, bunul simț, claritatea de vederi e în partea sa; nehotărârea, bizantinismul, șiretlicul prost, cum zice autorul foarte nimerit, în partea guvernului, care, preocupat de singura idee de-a se mănține pe el și pe capioldășii săi în buget, se arată pe cum [î]l dovedește chipul, viclean, fără idei mari și organice, oportunist, negustor de espediente, incapabil de-o hotărâre energică și clară.

Tocmai prin aceasta se și esplică de ce orice cestiune mare pe

care pun mâna cată să se compromită. Iată concluzia la care ne îndreptățește rezumatul fidel pe care-l facem operei d-lui Kogălniceanu.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro